

- ۱- پیامبر در چه تاریخی و در کجا وفات یافتند و در کدام شهر به خاک سپرده شدند؟ در ۲۸ صفر سال ۱۱ هجری و در شهر مدینه
- ۲- ماجرای سقیفه بنی ساعده چه بود؟ لحظاتی پس از رحلت رسول خدا و در حالی که علی^(ع) و شماری از اصحاب مشغول مراسم خاک سپاری آن حضرت بودند، تعدادی از انصار و مهاجرین در محلی به نام سقیفه بنی ساعده گرد آمدند و در باره جانشینی پیامبر به گفت و گو پرداختند. هر دو گروه با نادیده گرفتن وصیت پیامبر در غدیر خم، مدعی بودند که خلافت و جانشینی رسول خدا حق آنان است.
- ۳- ابوبکر چگونه به خلافت رسید؟ با توجه به اینکه از گذشته میان انصار رقابت و اختلاف وجود داشت، جمعی از حاضران در سقیفه، با ابوبکر که یکی از مهاجرین کهنسال بود، بیعت کردند و بدین ترتیب وی به عنوان خلیفه اول شناخته شد.
- ۴- چرا حضرت علی^(ع) در ابتدای خلافت ابوبکر سکوت کرد؟ امام علی^(ع) با آنکه در روز غدیر خم توسط پیامبر^(ص) جانشین پیامبر معرفی شده بود اما بخاطر حفظ اسلام سکوت کرد.
- ۵- ابوبکر چند سال حکومت کرد؟ و پس از خود چه کسی را به جانشینی انتخاب کرد؟ دو سال حکومت کرد و پس از خود عمر بن خطاب را به جانشینی برگزید.
- ۶- عمر چند سال حکومت کرد و چه مناطقی را تصرف کرد؟ عمر ده سال حکومت کرد و علاوه بر بخش وسیعی از ایران، کشورهای سوریه، لبنان، فلسطین و مصر را نیز فتح کرد.
- ۷- عثمان چگونه به خلافت رسید و در زمان او اوضاع کشور چگونه بود؟ عثمان، خلیفه سوم، توسط شورایی که عمر تعیین کرده بود به خلافت رسید. در زمان او بر خلاف دو خلیفه نخست، زندگی تجملاتی و شیوه اشرافی رواج یافت و اطرافیان و کارگزاران خلیفه با ثروت به دست آمده از فتوحات به خوش گذرانی مشغول شدند.
- ۸- چرا عثمان بعضی از صحابه و یاران نزدیک پیامبر را مجازات و تبعید کرد؟ بعضی از صحابه و یاران نزدیک پیامبر مانند ابوزر، عمار و مالک اشتر را به دلیل آنکه از او و اطرافیانش انتقاد می کردند، مجازات و تبعید کرد.
- ۹- عثمان چرا و چگونه کشته شد؟ عملکرد اطرافیان خلیفه سوم، نارضایتی گروهی از مسلمانان را برانگیخت. آنان از نقاط مختلف به مدینه آمدند و اعتراض خود را نسبت به عملکرد عاملانش اعلام کردند. امام علی^(ع) تلاش زیادی کرد که مخالفان را آرام کند و مانع بروز درگیری و خونریزی شود، اما سرانجام معترضان خشمگین به خانه خلیفه هجوم بردند و او را کشتند.
- ۱۰- امام علی^(ع) در کجا به دنیا آمدند؟ و دوران کودکی و نوجوانی او چگونه سپری شد؟ امام علی^(ع) فرزند ابوطالب در کعبه به دنیا آمد. آن حضرت دوران کودکی و نوجوانی را در خانه حضرت محمد^(ص) و تحت تربیت وی بسر برد.
- ۱۱- چه عاملی سبب شد که پیامبر بدون هیچ آسیبی مکه را به سوی مدینه ترک کند؟ شهادت و فداکاری امام علی^(ع) و خوابیدن در بستر رسول خدا، سبب شد که پیامبر بدون آسیبی از مشرکان، مکه را به سوی مدینه ترک کند.
- ۱۲- در دوران خلافت سه خلیفه قبلی حضرت علی^(ع) چه می کردند؟ آن حضرت به تفسیر قرآن، تربیت شاگردان و پاسخ گویی به سئوالات دینی مردم می پرداخت. همچنین ایشان به عمران و آبادی و احداث نخلستان ها توجه زیادی داشت.
- ۱۳- چه زمانی و چرا مردم از امام علی^(ع) خواستند تا خلافت را بر عهده بگیرد؟ پس از کشته شدن عثمان، مردم دریافتند که جامعه اسلامی بی سرپرست مانده است. بسیاری از مهاجرین و انصار خواهان بیعت با علی^(ع) شدند، اما آن حضرت تمایلی به پذیرش خلافت نداشتند. سرانجام با اصرار زیاد مردم، امام علی^(ع) منصب خلافت را پذیرفت.
- ۱۴- چه عواملی موجب مخالفت و دشمنی ریاست طلبان و ثروت اندوزان با علی^(ع) شد؟ و چه جنگهایی را بر آن حضرت تحمیل کردند؟ اصرار علی^(ع) بر عمل به قرآن و سنت پیامبر و اجرای عدالت، موجب مخالفت و دشمنی ریاست طلبان و ثروت اندوزان شد. این گروه چون اطمینان یافتند که امام به دلخواه آنان عمل نخواهد کرد. به فتنه جویی پرداختند و سه جنگ جمل، صفین و نهروان را بر آن حضرت تحمیل کردند.
- ۱۵- حضرت علی^(ع) برای جلوگیری از خونریزی میان مسلمانان قبل از شروع جنگ ها چه اقدامی انجام داد؟ از آنجا که امام علی^(ع) هیچ گونه تمایلی به جنگ و خونریزی میان مسلمانان نداشت، کوشید ابتدا با نصیحت بیعت شکنان و اتمام حجت با آنان از جنگ جلوگیری کند، اما شورشیان اقدام به جنگ کردند.

۱۶- امام علی (ع) در جنگ جمل چه کسانی را شکست داد؟ امام در جنگ جمل بیعت شکنان را شکست داد.

۱۷- جنگ صفین را توضیح دهید؟ در صفین امام علی (ع) به مقابله با سپاه معاویه رفت و آنها را ظالمین نامید. پایداری یاران حضرت علی (ع) به ویژه مالک اشتر آثار شکست بر چهره سپاه ستمگر آشکار ساخت، اما در آخرین لحظات، نیرنگ عمروعاص مانع پیروزی سپاهیان امام علی (ع) شد.

۱۸- حضرت علی (ع) حدود .. ۵ .. سال مطابق تعالیم اسلام و روش (سنت) حضرت محمد (ص) حکومت کرد.

۱۹- چرا حضرت علی (ع) کوفه را مرکز خلافت قرار داد؟ برای دفع تهدیدات بیعت شکنان و دشمنان عدالت .

۲۰- مهمترین ویژگی ها و دستاوردهای حکومت حضرت علی (ع) را نام ببرید؟

۱- حکومت داری مبتنی بر دستورات قرآن و سنت رسول خدا (ص) .

۲- اصلاح بسیاری از انحرافات که در دین به وجود آمده بود.

۳- خدمات اقتصادی فراوان، با وجود فتنه ها و جنگ های تحمیلی متعدد.

۴- اقتدار و ایتسادگی در عین مظلومیت فردی و اجتماعی

۵- ساده زیستی و مقابله با اشرافی گری.

۶- تأکید بر عدالت.

۷- برگزیدن افراد صالح به حکومت ولایات.

۸- تلاش برای وحدت و انسجام اجتماعی.

۲۱- اشرافی گری چگونه میان مسلمانان شکل گرفت و امام علی (ع) برای ساده زیستی چه کرد؟ فتوحات مسلمانان اگر چه موجب ورود اسلام

به سرزمین پهناوری شد، اما ثروت و غنایم حاصل از فتوحات، سبب ثروت اندوزی و تقویت اشرافی گری در میان عده ای گردید. امام سعی کرد با گفتار و کردار خویش توجه مردم را به ارزش های دینی و سنت پیامبر جلب نماید. خطبه های فراوانی از ایشان در این موضوع باقی مانده است. آن حضرت با زندگی بسیار ساده و به دور از تجملات، الگوی مناسبی برای دیگران بود.

۲۲- چه مواردی سبب شد برخی از افراد متوجه مصمم بودن حضرت علی (ع) در اجرای عدالت شوند و با وی به دشمنی بپردازند؟ در حکومت امام

علی (ع) تمامی مسلمانان از احترام و حقوق برابر برخوردار بودند. امام در توزیع بیت المال هیچ مسلمانی را بر مسلمان دیگر برتری نمی داد و برای عرب و غیر عرب سهمی یکسان در نظر می گرفت. کسانی که پیش از آن، سهم بیشتری از بیت المال می گرفتند در برابر این شیوه عادلانه امام مقاومت کردند. آنها وقتی پی بردن که حضرت علی (ع) در اجرای عدالت مصمم است، به دشمنی با ایشان پرداختند.

۲۳- امام علی (ع) در انتخاب افراد برای حکومت ولایات چگونه عمل می کرد؟ امام افراد را بر پایه شایستگی و لیاقت برای حکومت ولایات

برمیگزید و حاضر نبود برای رسیدن به هدف، از اشخاص ناصالح و ستمگر استفاده کند. برخی از یاران علی (ع) به آن حضرت پیشنهاد می کردند به افرادی که برای حکومت مشکل ایجاد می کنند، مقام بدهد امام می فرمود: "آیا من پیروزی را با ستم بدست آورم".

۲۴- معاویه از چه زمانی حاکم شام بود؟ و شرط وی برای اطاعت از امام علی (ع) چه بود؟ معاویه پسر ابوسفیان که از زمان خلافت عمر حاکم شام (سوریه امروزی) بود، اعلام کرد در صورتی از امام اطاعت می کند که حکومت شام و مصر به او واگذار شود.

۲۵- امام علی (ع) در برابر درخواست حکومت شام و مصر توسط معاویه چه فرمودند؟ فرمودند: "خداوند دوست ندارد که من گمراه کنندگان را یاور خود قرار دهم."

۲۶- برخورد امام علی (ع) با مخالفان و منتقدان چگونه بود؟ امام علی (ع) با مخالفان مدارا می کرد و از انتقادهای آنان ناراحت و خشمگین نمی شد و

حتی سهمشان را از بیت المال نیز می پرداخت. امام زمانی با مخالفان برخورد می کرد که آنها دست به شمشیر می بردند یا فتنه ای به پا می کردند که به امنیت، دین یا وحدت جامعه، آسیب می زد.

۲۷- حضرت علی (ع) در چه تاریخی به شهادت رسیدند؟ در ۲۱ رمضان سال ۴۰ هـ- ق

۲۸- مردم کوفه پس از شهادت حضرت علی (ع) با چه کسی بیعت کردند؟ با امام حسن (ع)

۲۹- چرا امام حسن (ع) ناچار به صلح با معاویه شد؟ آن حضرت در نخستین روزهای خلافت، معاویه را از سرکشی و نافرمانی نهی کرد، اما معاویه با سپاهی عظیم، راهی عراق شد. امام قصد داشت در مقابل معاویه ایستادگی نماید، لذا امام حسن (ع) با سپاهی به فرماندهی یکی از یاران خود عازم جنگ دفاعی با معاویه شدند این در حالی بود که معاویه، با وعده های پول و مقام، فرماندهان سپاه امام حسن (ع) را فریب داده و جذب خود نموده بود. در چنین اوضاعی، امام ناچار شد پیشنهاد صلح معاویه را تحت شرایطی بپذیرد.

۳۰- معاویه بعد از تحمیل صلح بر امام حسن (ع) در .. شام .. به خلافت رسید.

۳۱- چه عاملی نقش مهمی در جلوگیری از شکست معاویه در جنگ صفین داشت؟ او سیاستمداری فریبکار بود و با دادن پول و مقام، اشخاص با نفوذ و قدرتمند را جذب خود می کرد. عمروعاص یکی از این افراد بود، او به طمع دست یافتن به حکومت مصر به معاویه پیوسته بود، نقش مهمی در جلوگیری از شکست معاویه در جنگ صفین داشت.

۳۲- امام حسن (ع) توسط چه کسی به شهادت رسید؟ معاویه

۳۳- معاویه فرزندش .. یزید .. را به جانشینی خود انتخاب و خلافت را .. موروثی .. کرد.

۳۴- زمینه قیام امام حسین (ع) چه بود؟ امام حسین (ع) سالها در کنار پدرش امیر مومنان و برادرش امام حسن (ع) در صحنه جهاد و مبارزه حاضر بود. آن حضرت پس از شهادت برادر، با سخنرانی و نامه های افشاگرانه علیه حکومت ظالمانه معاویه مبارزه کرد. پس از مرگ معاویه، پسرش یزید طبق وصیت او به خلافت رسید. ظلم و فساد آشکار یزید در جهان اسلام شهرت داشت.

۳۵- چرا امام حسین (ع) پس از به قدرت رسیدن یزید از مدینه به مکه رفت؟ امام حسین (ع) که نمی خواست با یزید بیعت کند، با خانواده و بستگان خود از مدینه راهی مکه شد. امام قصد داشت که در پناه خانه خدا و با استفاده از ایام حج مردم را برای مخالفت با حکومت ستمکار و فاسد یزید آماده کند.

۳۶- مردم کوفه پس از شنیدن خبر حرکت امام حسین (ع) به سوی مکه چه کردند؟ با نوشتن نامه های فراوان، ایشان را به آن شهر دعوت کردند. امام نخست اعتنایی به آن نامه ها نکرد، اما با اصرار کوفیان، پسر عموی خود مسلم بن عقیل را روانه آنجا کرد. پس از ورود مسلم به کوفه، هزاران نفر با مسلم به نمایندگی از امام حسین (ع) بیعت کردند. امام نیز پس از دریافت نامه مسلم، عازم کوفه شد.

۳۷- یزید پس از شنیدن خبر حرکت امام حسین (ع) چه اقدامی انجام داد؟ عبیدالله بن زیاد را که مردی سنگدل و خونریز بود به حکومت کوفه منصوب کرد.

۳۸- عبیدالله بن زیاد در شهر کوفه چه کرد؟ با ایجاد رعب و وحشت مردم را ترساند و مسلم بن عقیل را دستگیر و به شهادت رساند. او سپس مردم کوفه را وادار کرد که آماده جنگ با فرزند پیامبر شوند.

۳۹- واقعه عاشورا را توضیح دهید؟ سپاه یزید مانع رسیدن امام و یارانش به کوفه شدند و کاروان آن حضرت را ناچار به توقف در سرزمین گرم و خشک کربلا (نینوا) نمودند. لشکریان یزید که تعدادشان بسیار زیاد بود، امام حسین (ع) و یارانش را محاصره و در روز عاشورا جنگ را آغاز کردند. امام و یارانش که مرگ در راه عقیده و ایمان را سعادت و زندگی در سایه حکومت ستمگران را ننگ می دانستند، شجاعانه جنگیدند و در راه حق به شهادت رسیدند.

۴۰- چرا قیام کربلا و شهادت امام حسین (ع) نیاز بود؟ نیم قرن پس از رحلت رسول خدا فرد فاسد و گناهکاری چون یزید به عنوان خلیفه مسلمانان به قدرت رسید، نشان می دهد که جامعه اسلامی دچار انحراف بزرگی شده بود. فقط حرکتی عظیم مانند قیام کربلا و شهادت امام حسین (ع) و فرزندان، بستگان و یارانش می توانست از گسترش این انحراف جلوگیری کند.

۴۱- امام حسین (ع) در وصیت نامه خود درباره اهداف قیام خود چه فرمودند؟ "هدف من اصلاح امت جدم رسول الله، امر به معروف و نهی از منکر و پیاده کردن سیره رسول الله و پدرم علی بن ابی طالب است."

۴۲- حضرت .. زینب (س) .. پس از شهادت امام حسین (ع) با سخنرانی های روشنگرانه اهداف قیام کربلا را بر همگان آشکار کرد.

۴۳- قیام کربلا و حادثه عاشورا چه تاثیری بر مردم جهان گذاشته است؟ این قیام تأثیر بسیاری در روحیه ظلم ستیزی مسلمانان به ویژه شیعیان بر جای نهاده است.

آذر ۱۴۰۱

@motala808

فعالیت های درس ۱۰

۱- پس از مطالعه درس، با یکدیگر همفکری کنید و دلایل بروز فتنه ها و جنگ ها علیه حکومت امام علی^(ع) را بیان کنید.
اصرار امام علی^(ع) بر عمل به قرآن و سنت پیامبر - اجرای عدالت - مبارزه با ریاست طلبان ثروت اندوز - خدا ترسی و پرهیزگاری -
توجه به آبادانی - پرهیز از ظلم و ستم - صلح طلبی .

۲- کاربرگ شماره (۶) منشور حکومتی امام علی^(ع) را انجام دهید.

۱- خدا ترسی و پرهیز کاری

۲- نیکی کردن به مردم

۳- نظارت بر رفتار کارگزاران

۴- توجه ویژه به تهیدستان و ضعیفان

۵- ارتباط و نزدیکی با مردم

۶- عدالت

۷- صلح طلبی

۸- عطوفت و مهربانی نسبت به مردم

۹- پرهیز از ظلم و ستم

۱۰- توجه به عمران و آبادانی

۳- به طور گروهی با مراجعه به کتاب نهج البلاغه، چند عبارت از آن انتخاب کنید و با خط خوش روی مقوا بنویسید و در کلاس نصب کنید.

سه کار شرم بر نمی‌دارد: خدمت به مهمان، برخاستن از جا در برابر معلم و گرفتن حق خود.

درباره آنچه از آن شناختی نداری، سخن مگوی.

دانشی که تو را اصلاح نکند، گمراهی است.

سینه عاقل، صندوق اسرارش می‌باشد.

انسان در زیر زبان خویش پنهان است.

قناعت پیشه کردن، از عزت نفوس است.

احمق‌ترین خلق کسی است که خود را عاقل‌ترین خلق بداند.

۴- با مطالعه درس، سه ویژگی برای حکومت معاویه بنویسید. این ویژگی‌ها چه مغایرتی با دستورات اسلام داشت؟

به دست آوردن قدرت با حیله و نیرنگ، عدم وفاداری به صلح با امام حسن^(ع)

مغایرت: اسلام دین صداقت است دروغ و حیله در آن جایگاهی ندارد.

با پول و مقام، اشخاص با نفوذ و قدرتمند را جذب خود می‌کرد - یا تقسیم بیت‌المال در میان خویشاوندان خود

مغایرت: استفاده شخصی از اموال عمومی حرام است.

یزید را به جانشینی خود، انتخاب و خلافت را موروثی کرد

مغایرت: حاکم باید عادل بود و انتخاب حاکم باید با خواست مردم انجام می‌شد؛ کاملاً مخالف سنت پیامبر بود.

۵- انگیزه و اهداف امام حسین (ع) از قیام عاشورا چه بود؟

✓ جلوگیری از گسترش انحراف در اسلام

✓ اصلاح امت رسول الله

✓ امر به معروف و نهی از منکر

✓ آشکار کردن چهره واقعی حکومت بنی امیه

✓ ظلم ستیزی

۶- منظور از زنده نگه داشتن قیام اباعبدالله (ع) چیست؟ گفت و گو کنید.

عمل به دستورات اسلام و اجرای اهداف قیام امام حسین (ع) و درس گرفتن از این قیام و الگو قرار دادن آن در زندگی.

۷- در صورتی که در مدرسه به فیلم «روز واقعه» دسترسی دارید با راهنمایی معلم، بخش‌هایی از آن را تماشا کنید و سپس به سؤالات معلم پاسخ دهید.

"خود را بیازمایید درس ۱۰"

۱-ستون اول را به ستون دوم وصل کنید.

اول	دوم
خلیفه اول	عمر
خلیفه دوم	عثمان
خلیفه سوم	ابوبکر

۲-حضرت علی (ع) چه شهری را مرکز خلافت خود قرار داد؟

۳-منظور از زنده نگه داشتن قیام اباعبدالله (ع) چیست؟

۴-حضرت ..... پس از شهادت امام حسین (ع) با سخنرانی های روشنگرانه اهداف قیام کربلا را بر همگان آشکار کرد.

۵-چرا امام حسن (ع) ناچار به صلح با معاویه شد؟

۶-چهار مورد از مهمترین ویژگی ها و دستاوردهای حکومت حضرت علی (ع) را نام ببرید؟

۷-چرا حضرت علی (ع) در ابتدای خلافت ابوبکر سکوت کرد؟

۸-امام علی (ع) در جنگ جمل چه کسانی را شکست داد؟